

Karokoan te beebwa ni kakoua ibukin te angabwai

Te kairikawai i bukia taan makuri i Aotiteria n ana tikiim te PALM

Angia taan makuri i Aotiteria a kainnanao karokoan te beeba n angabwai ba a aonga ni kunea ba iai bakamane n angabwai aika a tuai kabakaki ke iai kabomui aika a riai ni kabakaki nakoia., ni katoaa ririkin te mane n aia tai ni makuri iai i Aotiteria.

Ko aki kainnanao karokoan te beeba ibukin kakoauaan am angabwai ngkana te tia makuri mai ianena ngke ae e aki tei maan iaan ana tikiim ni kamakuri te PALM ao e reke am bakabwai ni kabane iroum n ana tikiim ni kamakuri te PALM.

Ririkin te Mane i Aotiteria bon tebui ma uoua te namakaina man 1 Turai nakon 30 n Tuun

Bon tiaki te kantaningaki ba e na reke iroum te bubuti man te tautaeke ba ko na katiata te beeba ni kakoaua i bukini te angabwai – ma tiaki nanona ba e aki kainnanaoaki te beeba ni kakoaua i bukini te angabwai.

E kababaraki ba tera bukina ao e kanga aron katiata te beeba ae e koau kanoana aio

Tera te beeba ni kakoua ibukin te angabwai?

Te kakoaua ibukin te Angabwai: Te beeba ni kakoaua i bukini te angabwai bon te booma teuana ae e na karokoaki iroun Aobitin Te Angabwai i Aotiteria (ATO) ba e na makuria te ware ae e eti iaon te angabwai ae ko riai ni kabaka, ke te kabomui ae ko riai n anganaki.

I bon riai ni karokoa te beeba ni kakoaua i bukini au angabwai?

Ngkana arona ba ko kamakuraki iaan ana tikiim ni kamakuri te PALM ae e aki tei maan ao kam na taraaki ba bon iabatera ngkami ni kaeineta ma taekan te angabwai. Ko aki riai ni karokoa te beeba ni kakoaua i bukini te angabwai ngkana reke am karekemane ni kabane man am makuri n ana tikiim ni kamakuri te PALM ma te tia kamakuri ae e a tia ni kariaiakaki.

Ngkana arona ba ko kamakuri iaan and tikiim ni kamakuri te PALM ae e tei maan ao kam na taraaki ba bon taan tia maeka i Otiteria ngkami ni kaeineta ma taekan te angabwai. Ko bon riai ni karokoa be beeba ni kakoaua i bukini te angabwai.

I bukini rongorongorongo riki tabeua, nora baan ana uebe (webpage) ana tikiim ni kamakuri te PALM.

E kanga aron karaoana?

Ngkana ko makuri, ao ko na kabaka te angabwai iaon boom ke am bakabwai. E na bon rikoaki te angabwai iaon te boo i nanon te ririki n am tai ni karekea am mane.

Bon am tia kamakuri, ae e na tataua am angabwai man am bakabwai ni katoa bakabwai ao ni kanakoa nakon Aobitin te Angabwai i Aotiteria "Australian Tax Office" ke te (ATO). Aio e ataaki n arana ae Bwakamane Iaon Kawaim Pay As You Go (PAYG). Aio e karooaki bwa buokam n te aro bwa e na aki tiku bwa am taarau ae bubura n tokin te ririki. Ko na kona n nora mwaitin am angabwai ae tauaki man am bwakabwai iaon am beebwa ni bwakabwai.

Ngkana e a toki ririkin te mane, ao e na wareka botan am ikoniboo Aobitin te Angabwai i Aotiteria (ATO) ao n taua te maiti are e a tia n anaia am tia kamakuri man am

bakabwai i nanon te ririki. Man aei ao e na baireaki ngkanne ba e na reke nakoim te kabomui, ke ko riai ni kabaka riki te angabwai.

E kona n reke irou te kabomui iaon au taekiti mairoun te ATO?

Bon akea e kantaninga ba e na reke nakoim te kabomui iaon am angabwai mairoun te "ATO". A bon kakaokoro aroia aomata ni kabaneia, iai aomata aika a na reke nakoia te kabomui iaon aia angabwai, ao tabeman, a riai ni kabaka riki te mane nakon te "ATO". Ngaia are tai kantaningaia bwa e na reke am mwane n te itera aei.

Ko na karina ia am bubuti ibukini te angabwai?

Karekea buokami iroun te tia itabon iaon te angabwai ae e a tia reetitita arana.

Ngkana iai am tia itabon iaon te angabwai ae e na katauroa ao ni kanakoa am beeba ni kakoaua iaon am angabwai, ko riai ni kakoauaa ba e a tia n reetitita arana ma ana Baba n Tararua Iaon Makurian te Angabwai. (TPB). Ko kona n reitaki ma te "TPB" iaon tpb.gov.au ni kakoauaa raio ba e a tia n reetitita arana te tia makuria te angabwai.

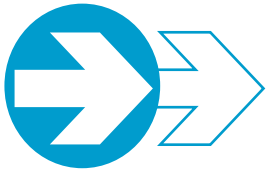
Taan itabon ke taan mwaatai ni makuria te angabwai a na tiaati te maiti ae \$100 nakon \$200 i bukini katiatao ao karokoan te beeba ni kakoua i bukini te angabwai i bukini. Kakoauaa raio ba ko bubuti te tiaati ae ko bon kukurei iai imain ae e moanaki makurian te beeba ni kakoaua i bukini am angabwai.

Kanakoa bon nakon Aobitin te Angabwai i Aotiteria ke te "ATO" – n akea boona

Ko kona ni waakina aio rinanon ATO Aonraain, ae ko kona n tomaia ma am akaunti ae MyGov. Bon akea boona ma ko riai ni karaoia bon ngke.

Ko kona naba ni karokoa beeban kakoauaan am angabwai ni kabongana te booma ni beeba teuana.

E aoria ba te kawai ra ae ko rinea i bukini karokoan am beeba ni kakoaua i bukini am angabwai, uringnga ba boni ngke ae ko na bukintaeka i bukini am koaua aika ko tabeki. Kakoauaa raio ba a bane n eti iaan te tua am taua ni boo ni kabane ao ko bon karini am karekemane ni kabane imain karokoan am beeba ni kakoaua, ngke ke am tia itabon.

Karokoan te beebwa ni kakoua ibukin te angabwai

Te kairikawai i bukia taan makuri i Aotiteria n ana tikiim te PALM

Maanra tain karaoan te beeba ni kakooua ibukin a angabwai?

Angiin beeba ni kakooua i bukini te angabwai a tia ni makuriaki i nanon **14 te bong**. Ngkana arona ba e kan makuria am beeba ni kakooua ibuki am angabwai te "ATO", ao te bubuti ba ko riai n angania te maan ae 30 te bong.

Ngkana ko karokoa am beeba ni kakooua i bukini am angabwai ae e koreaki iaon te beeba, e kona ni kainnanao e nakon 50 te bong ni makuri ibukin makuriana.

Ko kona ni kakooua butin makurian an beeba ni kakooua i bukini am angabwai ni kabonganai kawai aika a kakaokoro aikai:

- Te ATO n te aonraain rinanon am akaunti ae "MyGov"
- Te tareboon tieweti ae (13 28 65 ao rinea te kawai 1 ao imuina 1)

Tera ae N na kainnanaoia ibukin karokoan au beeba ni kakooua i bukini te angabwai?

Taekan te karekemane n te aonraain: Ko kona ni kunea taekan te karekemane n te aonraain ae e kaota maitin boom ma am bakabwai ao maitin te angabwai ae ko kabaka i nanon ririkin te mane. E na karekea aio i bukini am tia kamakuri, ke ko kona ni kunea iaon te ATO aonraain rinanon am akaunti ae "MyGov".

N na karokoa nningai au beeba ni kakooua i bukini au angabwai?

Karokoa am beeba ni kakooua i bukini am angabwai ngkana e a '**tauraoni angabwaiaki**' kanoan am karekemane. Angiia taan tia kamakuri, iai aia tai ni karooa aio imain **14 n Turai**. Ngkana ko karokoa am beeba ni kakooua imain ae e a '**tauraoni angabwaiaki**' e na kona ni aki eti taekan am karekemane ao e kona ni karekea te waeremwe ni makurian am beeba ni kakooua i bukini am angabwai.

Ngkana ko kainnanao kabobongan te beeba ni kakooua i bukini am angabwai, ao ko riai ni karokoa ke n reitaki ma te tia itabon iaon makurian te angabwai imain **31 n Okitoba**. Ngkana ko rimui ni karokoa am beeba ni kakooua i bukini am angabwai, ao ko kona ni katuaeaki n te mane.

Taraia: kakooua raoi ba a tia ni kabouaki taekan am itoman, ao am bangke ngkana ko na karokoa am beeba ni kakooua i bukini am angabwai. E na buokaki n aei te "ATO" n reitaki ma ngke ao ni kakooua ba e bon roko iroum taekan am kabomui iaon am angabwai.

Te bakamwane ibukin tararuakin te aokari

Ngkana bon kaain Aotiteria ngke, ao ko a tia ni karekemane n te maiti ae \$24,276 n ririkin te mane ao akea te buoka ae ko kona ni karekea ibukin tararuakin te aoraki iroum (Medicare), iaan te Burokuram ni Kakatai Ibukin te Utu, ao ko riai ni kanoaa Karekean te Buoka laon te Aoraki ke te [Medicare Entitlement Statement](#). Ko aki riai ni kabaka te Bakamane Ibukin Tararuakin te Aoraki ngkana e a tia n reke iroum Karekean te Buoka iaon te Aoraki ao iai naba Karekean te Buoka laon te Aoraki iroum buum ao/ke natim (ngkana iai). Ko kona ni bubuti i bukini Kakoouaan Karekean te Tararua laon te Aoraki rinanon am akaunti ma "MyGov" ke ni kanoaa te booma teuana n te aonraain. E na karoroaki te bubuti ae e boou ni kato ririki.

Ko riai n tatanninga reken "Kakoouaan Karekean te Tararua laon te Aoraki iroum, imain karokoan am beeba ni kakooua i bukini am angabwai.

Mwaneka i bukini karokoan am beebwa ni kakooua i bukini am angabwai

MWANEKA 1

Karekea taekan am karekemane. E kona ni karekeaki n te "ATO" n te aonraain rinanon "MyGov" imuin 14 n Turai.

MWANEKA 2

Ngkana boni ngke ae ko karokoa am beeba ni kakooua n te aonraain, taiaoka nakon te "ATO" rinanon 'MyGov' ao iri taian kaetieti ikanne.

Ngkana e karokoaki am beeba ni kakooua iroun te kateniman n aomata (te eitiente ae e makuria te angabwai).

- Kakaea te tia makuria te angabwai n am aono – ko kona ni kunea temanna n te kakae ae akea boona n [ana reetitita te TPB](#).
- E kona naba am tia kamakuri n rines te tia makuria te taekiti temanna ibukim.
- Ko kona ni kabaea am tai ma ngaiia, ke ni bon kawara aia aobiti. Ko riai n anganiia beeban am karekemane ao/ke am ritiiti.
- Kakooua bwa ko matata raoi bwa ko riai ni kabaka iai te roo n te tai naba anne. A kona tabeman ni karekea ana buoka te tia makuria te angabwai ba e na ana te roo man te kabomui ae e reke man am angabwai.

TE KATENIUA NI MWANEKA

A na kaongoko kaain Aobitin te Angabwai I Aotiteria (ATO) ke te tia itabon ibukini te angabwai bwa ko taarau ke e na reke te kabomui nakoim ioan am angabwai. Taraia: ngkana arona ba ko taarau iaon am angabwai, ao ko riai n reitaki ma Aobitin te Angabwai i Aotiteria (ATO) bwa a na buokiko ni baronga aron am bakamane. E kona ni kabanea **5 boong** ni makuri karaoan am kabomui ao ni karokoaki nakon am bangke ae ko rinea.

Iai riki am titiraki?

Ngkana ko kainnanoi rongorongo riki tabeua:

- maroro ma raom ni makuri ke am tia kairiri
- maroro ma am tia kamakuri
- maroro ma kaain am komuniti n aron kaain am ekaretia ke am botaki n takakaro
- tareboonia ana tieweti ni boutoka te PALM ae: 1800 51 51 31
- tareboonia ana rain ni buoka Aobitin te Taekiti (ATO) ae: 13 28 65
- nakon iteranibaan ana uebe te ATO: [Karokoan am moan beeba ni kakooua ibukini am taekiti Lodging your first tax| Aobitin Angabwai I Aotiteria \(ato.gov.au\)](#)
- lain naba ana beeba ni kakooua te TPBA [ikai](#) ae e kaninani tabeua katabeam.

